

T.B.M.M.
BARİŞ ve DEMOKRASİ PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Sayı: 6227
Tarih: 07-01-2019

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye'de gerek kirada gerekse baraka/konteynır/çadır/prefabrik yapı gibi konut sayılmayacak mekanlarda yaşayan insanların konut sahibi olmalarının sağlanması açısından; barınma hakkı kapsamında hem Sosyal Devlet İlkesi hem de konuyla ilgili taraf olunan Uluslararası Sözleşmeler dikkate alınarak durumlarının incelenmesi; çözüm önerilerinin açığa çıkarılarak gerekli yasal düzenlemelerin saptanması; Anayasa'nın ilgili kanun hükümlerinin bu saptamalar doğrultusunda değiştirilmesi ve diğer yasal mevzuatın yapılacak düzenlemeye uyumlu hale getirilmesi amacıyla Anayasa'nın 98. TBMM İçtüzüğü'nün 104 ve 105. Maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ederiz.

ÖZDAĞ ÜÇER
Van Milletvekili

GEREKÇE

İnsanların onurlu bir şekilde yaşama hakkını sağlamak amacıyla ortaya çıkan ve sosyal haklar arasında yer alan barınma hakkı; İnsan hak ve özgürlüklerinin en düşük eşiklerinden biri olarak nitelendirilmektedir. Herkes temel insani gereksinimlerini karşılayabilecek ve insan haysiyetine yakışır biçimde bir konutta barınma hakkına sahiptir

En genel anlamda konut, insanların barınma gereksinmesini karşılayan bir araçtır. Yeterli bir konuta sahip olma hakkı, dayanağını Uluslararası İnsan Hakları Hukukundan almaktadır. Konut hakkı güvence altına alınmadan, yaşam hakkının herhangi bir anlamı kalmayacak; ayrıca dengeli ve planlı bir kentleşmenin sağlanması da mümkün olmayacaktır. Konut hakkının *insan haklarının en düşük eşiği* olarak nitelendirilmesinin nedeni de bundan kaynaklanmaktadır.

Barınma gereksinimi, ilk olarak 1933 tarihli Atina Anlaşması ve 1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinde dile getirilmiş; tarihsel süreç içerisinde gelişme göstererek insan haklarını konu edinen diğer başka uluslararası belgelerle de güvence altına alınmıştır. Barınma hakkı, 20. yüzyılın sosyal hakları kategorisine girmektedir. Sosyal haklar, devletin edimde bulunma yükümlülüğünün altına girmesine bağlı olduğundan, ancak sosyal devlet anlayışına riayet edilmesi koşuluyla değer kazanmakta ve uygulamaya konulabilmektedir. Dolayısıyla klasik haklar alanında daha çok hak ve özgürlükleri zedelememekle yükümlü olan devlet; barınma hakkı gibi sosyal haklar mevzu bahis olduğunda, bu hakların güvence altına alınmasını sağlamakla da yükümlü kılınmıştır. Bu nedenle barınma hakkının gereği olan koşul ve olanakların sağlanması devletin sorumluluğundadır. Özellikle yoksul, yoksun ve ötekileştirilmiş kesimlerin konut ve barınma haklarının gerçekten var olabilmesi için, devletin yalnız üst düzenleyici olarak davranması yeterli değildir. Bu kesimlerin yaşamlarını sağlıklı, güvenli ve insan onuruna yaraşır bir şekilde devam ettirebilmelerinin yolu, bizzat devletin gerekli çalışmaları yaparak önlemler alması ve bedelsiz konut tahsisi yapması ile mümkün olabilecektir.

Oysa Anayasa'nın 57.maddesi devlete yönelik olarak sadece "konut ihtiyacını karşılayacak tedbirleri alır" hükmünü taşımaktadır. 1982 Anayasası (genel bir kural getirerek) konut sorununa ihtiyaç sahibi birey ve hak özneleri açısından yaklaşımdan kaçınmıştır. Yani kenar başlığında "konut hakkı" kavramını kullanmasına rağmen 1982 Anayasası'nın konut sorununa "sosyal haklar ve sosyal devlet" anlayışıyla yaklaştığını ileri sürmek pek mümkün görünmemektedir. Konuyla ilgili başka bir sorun ise Anayasa'nın 65. maddesinde yer almaktadır. Söz konusu maddeye göre devlet; Anayasa ile belirlenen görevlerini, mali kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getirmektedir. Dolayısıyla Konut hakkının gerçekleştirilmesinde, "*devlet tarafından kullanılabileceği düşünülen mali kaynaklarının yeterliliği ölçüsündeki sorumluluğu ve bu sorumluluğun sınırı*"; devletin gerek sosyal devlet olma iddiasıyla gerekse konut hakkının bir sosyal hak olması ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

Üstelik Anayasanın 17. Maddesinde: "*Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir*" hükmüne yer verilmiştir. Bu madde devletin barınma hakkıyla ilgili olarak yüklendiği anayasal sorumluluğu göz ardı etmesine engel teşkil edecek mahiyettedir. Ayrıca konut hakkı, herkese tanınmış temel bir hak olmakla birlikte özellikle yoksul kesimler açısından çok daha büyük öneme sahiptir. Konut hakkı güçsüz toplumsal katmanlara yönelmektedir. İnsan Hakkı belgelerinde yoksul ve dar gelirli kesimlere özellikle yer verilmesinin nedeni de işte budur.

Anayasa ile getirilen bu sınırlayıcı yaklaşım ve yorum, başta Birleşmiş Milletler Ekonomik, Sosyal Ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme olmak üzere bütün diğer

uluslararası mevzuat dahilinde yapılan tanımlamanın çok gerisindedir. Türkiye için bağlayıcılığı olması nedeniyle konut hakkının neleri içerdiğine; BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi'nin 11. maddesi yönünden bakmak gerekmektedir. Bahsi geçen sözleşmenin (İnsan Hakları Komitesi ve Ekonomik Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi'nin yapmış olduğu bağlayıcı özelliği de bulunan) yorumlarında, konut hakkına ilişkin yapılan yorum şu şekildedir:

"Yaşamaya elverişli konut hakkı, dar olarak veya sadece kişiye barınabileceği bir yer sağlanması gibi sınırlandırıcı bir şekilde yorumlanmamalıdır. Kast edilen, kişinin sadece maddi anlamda bir konuta sahip olması değil; aynı zamanda güvenli bir yerde, barış içinde ve onurlu bir şekilde yaşayabilmesidir."

Birleşmiş Milletler, konunun öneminin ve hassasiyetinin farkına vararak sadece söz konusu sözleşmede değil, insan hakları ile ilgili hemen hemen bütün sözleşme ve bildirgelerde mutlaka barınma hakkıyla ilgili düzenleme yoluna gitmiştir.

- Çocuk Hakları Sözleşmesi (Madde 27),
- Çocuk Hakları Bildirgesi(İlke 4),
- Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (Madde 14-2-h),
- Her Türlü Irk Ayrımcılığının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme (Madde 5-e-iii)
- Kişisel Ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme (Madde 17-1)
- Tüm Göçmen İşçilerin Ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme (Madde 43-1-d)
- Mültecilerin Statüsüne İlişkin Sözleşme (Madde 21)
- Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme (Madde 28-1)
- Toplumsal Gelişme Ve Kalkınma Bildirgesi (Madde 10) bunlardan sadece bazılarıdır.

Yine Avrupa Birliği Temel Haklar Bildirgesi(Madde 34), Avrupa Sosyal Şartı (Madde 31) ve Avrupa Kentsel Şartı (Madde 4); AB Müktesebatındaki benzer düzenlemelerdir.

Bu bağlamda; (Sosyal Devlet İlkesinin buyurucu hükmünün ışığı altında) söz konusu sözleşmelerin ve bildirgelerin bağlayıcılığı, taraf olan devletlere inisiyatif bırakmamakta ve iç mevzuatta gerekli düzenlemelerin yapılmasını zorunlu kılarak mağdur kesimlerin konut sahibi olmalarını sağlamak adına kapsamlı bir araştırmayı ivediyle dayatmakta ve lazım gelen bütün önlemlerin alınmasını şart koşmaktadır.

② 1. Pervin BULDAN
BDP Iğdır Milletvekili

③ 2. İdris BALUKEN
BDP Bingöl Milletvekili

④ 3. Sırrı SAKIK
BDP Muş Milletvekili

⑤ 4. Murat BOZLAK
BDP Adana Milletvekili

⑥ 5. Halil AKSOY
BDP Ağrı Milletvekili

⑦ 6. Ayla AKAT ATA
BDP Batman Milletvekili

⑧ 7. Hasip KAPLAN
BDP Şırnak Milletvekili

⑨ 8. Hüsamettin ZENDERLİOĞLU
BDP Bitlis Milletvekili

⑩ 9. Emine AYNA
BDP Diyarbakır Milletvekili

⑪ 10. Nursel AYDOĞAN
BDP Diyarbakır Milletvekili

⑫ 11. Altan TAN
BDP Diyarbakır Milletvekili

⑬ 12. Adil ZOZANI
BDP Hakkari milletvekili

⑭ 13. Esat CANAN
BDP Hakkari milletvekili

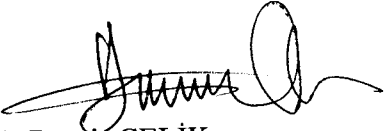
⑮ 14. Sırrı Süreyya ÖNDER
HDP İstanbul Milletvekili

⑯ 15. Sebahat TUNCEL
HDP İstanbul Milletvekili

⑰ 16. Mülkiye BİRTANE
BDP Kars milletvekili

⑱ 17. Erol DORA
BDP Mardin milletvekili

⑲ 18. Ertuğrul KÜRKÇÜ
HDP Mersin Milletvekili

(19) 19. Demir ÇELİK
BDP Muş Milletvekili

(20) 20. İbrahim BİNCİ
BDP Şanlıurfa Milletvekili

(21) 21. Nazmi GÜR
BDP Van Milletvekili